

ዳኞች:- አልማው ወሌ

ዓለ. መሐመድ

ረታ ቶሎሣ

አዳነ ንጉሴ

መስጠፋ አህመድ

አመልካች:- 1. ጅ. አግሪ ፖክ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር

2. አቶ ጌታሁን አስፋው ጠበቃ ገ/አግዛብሔር ሙናቸው ቀረቡ

ተጠሪ: የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ሀዋሳ

መዝገቡ መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የደቡብ ብሄር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል የሀዋሳ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤትና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰጡት የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሣኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታርምልን በማለት ያቀረቡትን የሰበር አቤቱታ አጣርቶ ለመወሰን ነው። ጉዳዩ ታክስ አለመክፈልን የሚመለከት ነው። በከፍተኛው ፍርድ ቤት ተጠሪ ከሳሽ አመልካች ተከሳሽ በመሆን ተከራክረዋል።

1. የክርክሩ መነሻ ተጠሪ ያቀረበው የወንጀል ክስ ማመልከቻ ነው። ተጠሪ በስር አንደኛ ተከሳሽ የሆነው አንደኛው አመልካች በወንጀል ህግ አንቀጽ 34/1/ እና በአዋጅ ቁጥር 255/94 አንቀጽ 26/1/ለ/2 አንቀጽ 56/1/2/ እና አንቀጽ 49 የተደነገገውን በመተላለፍ የታክስ ከፋይነት መለያ ቁጥርና የተጨማሪ እሴት ታክስ መለያ ቁጥር ተስጥቶት እያለ ከመጋቢት ወር 1999 ዓ.ም እስከ ሰኔ 2001 ዓ.ም በሚያከናውነው የንግድ እንቅስቃሴና ሽያጭ በየወሩ ተጨማሪ እሴት ታክስ በመሰበሰብ ለግብር አስገቢው መስሪያ ቤት ማሳወቅና መክፈል ሲገባው የንግድ ማህበሩ የማስታወቅ ግዴታውን ብቻ በመወጣት የሚፈለግበትን ታክስ ባለመክፈሉ በሶስተኛ ወገን በተሰጠ ጥቆማ መነሻ በተደረገው ማጣራት መክፈል የሚገባው የተጨማሪ እሴት ታክስና አስተዳደራዊ መቀጫ ብር 9 ,065,777.59 /ዘጠኝ ሚሊዮን ስልሳ አምስት ሺ ሰባት መቶ ሰባ ሰባት ብር ከሃምሳ ዘጠኝ ሳንቲም/ ያልከፈለ በመሆኑ የወንጀል ክስ ቀርቦታል የሚል ነው።

2. የአንደኛ ተከላሽ ዋና ስራ አስኪያጅ የሆነው ሁለተኛው ተከላሽ /ሁለተኛ ተጠሪ/ በአዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 26/1/ለ/2/ አንቀጽ 56/1/2 እና አንቀጽ 49 የተደነገገውን በመተላለፍ አንደኛው ተከላሽ/አንደኛ አመልካች/ የአክሲዮን ባለድርሻና ባለንብረት እንዲዘሁም በመመስራቻ ጽሁፍ የተሾመ ስራ አስኪያጅ ሆኖ እያለ ከላይ መጠኑ የተገለፀውን ተጨማሪ እሴት ታክስ ሰብሰቦ ለግብር አስገቢው መስሪያ ቤት የመክፈል ግዴታውንና ኃላፊነቱን ባለመወጣቱ የወንጀል ክስ ቀርቦበታል የሚል ይዘት የለው ነው።
3. አንደኛ ተከላሽ በወንጀል ህግ አንቀጽ 34/1/ እና በአዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 53 ንዑስ አንቀጽ 1፣2 እና 3 አንቀጽ 102 እና አንቀጽ 96 የተደነገገውን በመተላለፍ ከዕቃ ገዥዎች በቅድሚያ ክፍያ ተቀንሶና ተሰብስቦ ለግብር አስገቢው መስሪያ ቤት ማስገባት የነበረበትን ብር 374,818. 81 /ሶስት መቶ ሰባ አራት ሺህ ስምንት መቶ አስራ ስምንት ብር ከሰማኒያ አንድ ሳንቲም/ ያልከፈለ በመሆኑ የወንጀል ክስ ቀርቦበታል
4. ሁለተኛ ተከላሽ ከላይ በተራ ቁጥር 3 የተደነገጉትን ድንጋጌዎች በመተላለፍ የአንደኛው ተከላሽ ዋና ስራ አስኪያጅ ሆኖ ሲሰራ በቅድመ ክፍያ ቀንሶና ሰብስቦ መክፈል የሚገባውን መጠኑ በሶስተኛው ክስ የተገለጸውን ገንዘብ የልከፈለ በመሆኑ የወንጀል ክስ ቀርቦበታል የሚል ይዘት የላቸው አራት የወንጀል ክሶችን አቅርቧል። አመልካች በተከላሽነት ቀርበው የወንጀሉን ድርጊት አልፈጸምንም ጥፋተኛ አይደለምንም በማለት ተከራክረዋል።
5. ተጠሪ ክሱን የሚያስረዳልን ምስክሮች አሉ በማለት ሶስት ምስክሮችን በማቅረብ አሰምቷል። የመጀመሪያው ምስክር አንደኛ ተከላሽ ተጨማሪ እሴት ታክስና የደመወዝ ግብር ገቢ በሕግ አግባብ እያሰበሰበና እየከፈለ አይደለም የሚል ጥቆማ ድርሰት። የደመወዝ ግብር ገቢ ለክልሉ ገቢዎች ባለስልጣን እንዲያውቀው አድርገን የተጨማሪ እሴት ታክሱን በአዲት እንዲጣራ ተደርጎ በአንደኛው የክስ ማመልከቻ መጠኑ የተጠቀሰው የተጨማሪ እሴት ታክስ አንደኛው ተከላሽ እንዳልከፈለ ተረጋግጧል ከዚያ በኋላ አንደኛ ተከላሽ ለአቤቱታ አጣሪ ኮሚቴ አመልክተው ጥያቄው ውድቅ ተደርጎበታል። አንደኛ ተከላሽ ሁለት ፐርሰንት ከተከፋይ ሂሳብ ተቀናሽ እያደረገ ለግብር አስገቢ መስሪያ ቤት ያልከፈለ መሆኑንና በሶስተኛው ክስ መጠኑ የተገለጸውን ገንዘብ እንዳልከፈለ በአዲት ተረጋግጧል። ተጠሪ የግብር ገንዘቡን ለማስከፈል እንቅስቃሴ ቢያደርግም አንደኛ ተከላሽ ከዳሽን ባንክ ለወሰደው ብድር ባንኩ መደባውን በመሸጠና በባንኩ እዳ የተረፈ ገንዘብ የሌለ መሆኑ ስለተነገረን ሌሎች ንብረቶችን በማፈላለግ ላይ እንገኛለን በማለት እንደመሰከሩ የስር ፍርድ ቤት በውሳኔው በግልጽ አስፍሮታል።
6. ሁለተኛው የተጠሪ ምስክር አንደኛ ተከላሽ የተጨማሪ እሴት ታክስ ማሳወቂያ ቅጽ መሠረት በየወቅቱ ለተጠሪ ያሳወቀ መሆኑን ተረድተናል። ነገር ግን አመልካች ተጨማሪ እሴት ታክስ ከፍሎ አያውቅም። የድርጅቱን /አንደኛ/ ተከላሽን አዲት ሠርቻለሁ። አዲት ስንሰራ እኛ ድርጅቱ በህምንት አንድ ቀን ማለትም እሁድ ቀን ምርት እንደማያመርትና በወር አራት ቀናት እንደማያመርት በመቀነስ በወር ሃያ ስድሳት ቀናት እንደሚያመርት በመያዝ ሂሳቡን ሠርተናል። አንደኛ ተከላሽ በወር ሃያ ስድስት ቀናት የማምረት አቅሙን ተጠቅሞ የሚያመርተውን በተጨማሪ እሴት ታክስ ማሳወቂያ ቅጽ አላሳወቀም የዋዘ ሆልድንግ ታክሱም አለበት በማለት እንደመሰከረች ከስር ፍ/ቦት ውሳኔ ተረድተናል።

7. ሶስተኛው የተጠሪ ምስክር የአንደኛ ተከሣሽ ሒሳብ ኦዲት ሲደረግ አንደኛው ተከሣሽ የተሟላ መረጃ ይዞ አለመገኘቱንና የቀን ግምቱን መነሻ በማድረግ የግብሩን መጠን የሰሩ መሆኑን፤ የድርጅቱን ትክክለኛ የሽያጭ መጠን ለማወቅ የተሟላ ሪከርድ የሌለ መሆኑንና አስቸጋሪ እንደሆነ፤ የቀን ግምት በመውሰድ በወንጀል ክስ የተገለፁት የተጨማሪ እሴት ታክስና የቅድመ ተከፋይ ተቀናሽ /ዊዝሆልድግ/ ታክስ የሚፈለግበት መሆኑን በመግለጽ ሪፖርት አቅርቦናል የሚል ይዘት ያለው የምስክርነት ቃል እንደሰጠ ከስር ፍ/ቤት ውሣኔ ይዘት ተረድተናል።
8. አመልካቾች የመከላከያ ማስረጃ እንዲያቀርቡ የሰር ፍ/ቤት ብይን ሰጥቶ ሁለተኛው ተጠሪ የመከላከያ የምስክርነት ቃሉን የሰጠ ሲሆን፤ በቂ እውቀትና ክህሎት ያለው የሰለጠነ የሰው ኃይል ባለማግኘታችን የምርት ብልሽትና ብክነት ተከስቷል። ከመጋቢት 1999 እስከ 2001 መብራት ይቆራረጥ የነበረ በመሆኑ ድርጅቱ በአንድ ፈረቃ ብቻ ለማምረት ከመገደዱም በላይ ለቀናትና ለወራት ጭምር የምርት ስራ የቆመበት ሁኔታ ነበር። ለዙሀም ከኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን የተጻፈውን የጽሑፍ ማስረጃ አለ። በዚህ ጊዜ ውስጥ ከወር ሃያ ስድስት ቀናት በሶስት ፈረቃ እንደሚመርት በመገመት የተሰራው የኦዲት ስራ እውነታውን የሚያሳይ አይደለም በማለት የምስክርነት ቃሉን የሰጠ ሲሆን ሌሎች የአመልካቾች ሁለት ምስክሮችም ከመጋቢት ወር 1999 ዓ.ም ጀምሮ እስከ 2001 ዓ.ም የመብራት መቋረጥ ምክንያት የምርት ስራ ተቋርጧል የሚሉበትን ሁኔታ በዝርዝር የመሰከሩ መሆኑን ከስር ፍርድ ቤት ውሣኔ ተረድተናል።
9. ጉዳዩን በመጀመሪያ ያየው የሃዋሃ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በተጠሪ በኩልና በአመልካቾች በኩል የቀረቡትን ማስረጃዎች ከመረመረ በኋላ አንደኛ ተከሣሽ /አንደኛ አመልካች/ ተጠሪ ባቀረበው በአንደኛውና በሶስተኛው የወንጀል ክሶች ውስጥ የጠቀሟቸውን የሕግ ድንጋጌዎች በመተላለፍ፤ በተጠሪ ክስ የተገለፁትን የወንጀል ድርጊቶች የፈጸመ ጥፋተኛ ነው በማለት የጥፋተኝነት ውሣኔ ሰጥቷል። ሁለተኛው ተከሣሽ/ሁለተኛ አመልካች/ ተጠሪ በሁለተኛውና በአራተኛው የወንጀል ክስ የጠቀሟቸውን የሕግ ድንጋጌዎች በመተላለፍ በክስ የተገለፁትን የወንጀል ድርጊቶች የፈጸመ ጥፋተኛ ነው በማለት የጥፋተኝነት ውሣኔ ሰጥቷል። ቅጣቱን በተመለከተ አንደኛው አመልካች በብር አርባ ሺ ብር/ብር 40,000/ መቀጮ እንዲከፍል ሁለተኛው አመልካች ከሐምሌ 12 ቀን 2004 ዓ.ም ጀምሮ በሚታሰብ አምስት አመት ጽኑ እሰራት እንዲቀጣ በማለት ውሣኔ ሰጥቷል። አመልካቾች በዚህ ውሣኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት አቅርቧል። የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የአመልካቾችን ይግባኝ በወ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 195/1/ መሠረት ሰርዞታል።
10. አመልካቾች ጥቅምት 9 ቀን 2005 ዓ.ም በተጻፈ የሰበር አቤቱታ ተጠሪ በወንጀል ክስ የጠቀሟቸው የአዋጅ ቁጥር 285/94 እና የአዋጅ ቁጥር 286/94 ድንጋጌዎች የታክስ ስወራ ወንጀል የሚፈጸሙ ሰዎችን በወንጀል ኃላፊ እንዲሆንና እንዲቀጣ ለማድረግ ታስበው የታወጁ ናቸው። አመልካቾች በወቅቱ ለግብር ሰብሃቤው መስሪያ ቤት የማሳወቅ ግዴታችንን የምንወጣ መሆኑን ተጠሪ ባቀረበው የወንጀል ክስና አቅርቦ ባለማቸው ምስክሮች ተረጋግጧል። የተጠሪ አዲተሮች በወቅቱ የነበረውን በኤሌክትሪክ ሀይል እጥረት ምክንያት ምርት የሚቋረጥባቸውን ጊዜዎች ሳይገናዘቡ ድርጅቱ በሶስት ፈረቃ ሃያ ስድስት ቀናት እንደሚመርት የህሊና ግምት በመያዝ የሰሩት ሒሳብና ያቀረቡት ሪፖርት በግምት ላይ

የተመሰረተና የተመረተውን እርግጠኛ ምርትና የተደረገውን ግብይት መሠረት ያደረገ ባለመሆኑ። በዚህ ማስረጃ መነሻ የወንጀል ክስ መቅረቡም ሆነ ጥፋተኛ ተብላን መቀጣታችን መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበትም ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በዊዝሆልዲንግ ታክስ ጥሰት ቢፈፀም እንኳን የወንጀል ተጠያቂነትና ቅጣት የሚያስከትል መሆኑ በአዋጅ ቁጥር 286/94 ያልተደነገገ በመሆኑ አመልካች ያቀረበው ሰነድና አራተኛው የወንጀል ክስ የሕጋዊነት መርህን የሚጥስና መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ የበታች ፍርድ ቤቶች የሰጡት የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሳኔ በመሻር እንዲያሰናብተን በማለት አመልክተዋል።

11. ተጠሪ በበኩሉ የካቲት 26 ቀን 2005 ዓ.ም በተፃፈ መልስ አመልካች አዋጅ ቁጥር 285/94፣ በአዋጁ ቁጥር 286/94 እና በሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 78/94 የተጣለባቸው የተጨማሪ እሴት ታክስና የዊዝሆልዲንግ ታክስ የመክፈል ግዴታቸውን ያልተወጡ መሆኑ በማስረጃ ተረጋግጧል። አመልካች የማሳወቅ ግዴታቸውን መወጣታቸው መክፈል የሚገባቸው ታክስ ባለመክፈላቸው የሚደርስባቸውን የወንጀል ተጠያቂነት የሚያስቀርላቸው አይደለም። ግብር አስገቢው መስሪያ ቤት ግብር በግምት እንዲወሰን የሚፈቅድለት የሕግ ድንጋጌዎች አሉ። ስለዚህ በግምት የተወሰነው የግብር ውሳኔ በወንጀል ጉዳይ እንደማስረጃ መቅረቡን በመቃወም አመልካች ያቀረቡት ክርክር የሕግ መሠረት የሌለው ነው። በአጠቃላይ በበታች ፍርድ ቤቶች የተሰጠው የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የለበትም በማለት ተከራክሯል።

አመልካች መጋቢት 16 ቀን 2005 ዓ.ም የተፃፈ የመልስ መልስ አቅርበዋል።

12. ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በዚህ ሰበር ችሎት ግራ ቀኝ ያቀረቡት የጽሑፍ ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም የበታች ፍርድ ቤቶች በአመልካች ላይ የሰጡትን የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሳኔ አግባብነት ያላቸውን የሕግ ድንጋጌዎች መሠረት ያደረገ ነው ወይስ አይደለም የሚለውን ጭብጥ በመያዝ ጉዳዩን መርምረናል።

13. ከላይ የተያዘውን ጭብጥ ለመወሰን በመጀመሪያ ተጠሪ በአመልካች ላይ ያቀረበው የወንጀል ክስና ክሱን የወንጀል መሠረታዊ ይዘት ያለው መሆኑን መመርመር አስፈላጊ ነው። የአዋጅ ቁጥር 285/96 ድንጋጌዎች በመተላለፍ በሚፈፀው ወንጀሎች የወንጀልኛ መቅጫ ሕጉን በመተላለፍ የሚፈፀው በመሆኑ ክሱ የሚመሠረተው የሚታየውና በይግባኝ የሚቀርበው በወንጀልኛ መቅጫ ሥነ ሥርዓት ሕግ መሠረት እንደሆነ በአንቀጽ 48 የሚደነገግ ሲሆን የአዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 94 ተመሳሳይ ይዘት ያለው እንደሆነ እንረዳለን ይህም በመሆኑ ተጠሪ በአመልካች ላይ ያቀረበው የወንጀል ክስ በወንጀልኛ መቅጫ ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 111 እና በወንጀልኛ መቅጫ ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 112 መሠረት የተዘጋጀን አመልካች በወንጀል ሕግ አንቀጽ 23 ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት የሕግ የሞራልና የግዙፍ ተግባር ሁኔታ በተሟላበት ሁኔታ አዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 49፣ በአዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 96 የተመለከተውን ድንጋጌ በመተላለፍ በተለይ የሕግ ጥሰት በመፈፀም ታክስ ያለመክፈል ወንጀል የፈፀመ መሆኑን የሚያሳይ የወንጀል ክስ ይዘትና ባህሪ ያለው ሊሆን ይገባዋል።

14. የአዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 49 እና የአዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 96 ድንጋጌዎች ሕግን በመጣስ ተክስን አለመክፈል ወይም በእንግሊዘኛው “Tax Evasion” የሚል ርእስ ያላቸው ሲሆን ይዘታቸው ተመሳሳይነት ያለው ነው። የድንጋጌዎቹ ይዘት ቃል በቃል ሲነበብ ሕግን በመጣስ የሰበሰበውን ግብር ያላሳየው ወይም የሚፈለግበትን ግብር ያልከፈለ ወይም መንግስትን ለማጭበርበር በማሰብ የማይገባውን ተመላሽ ታክስ የጠየቀ ማናቸውም ሰው ወንጀል አንደፈፀም ይቆጠራል በመሆኑም በዚህ አዋጅ ክፍል አሥራ አንድ መሠረት ከሚጣልበት መቀጮ በተጨማሪ ጥፋተኛ መሆኑ በፍርድ ሲረጋገጥ ከአምስት ዓመት በማያንስ እስራት ይቀጣል የሚል ይዘት ያለው ነው።
15. አመልካቾች ግብር የማሳወቅ ግዴታቸውን የፈፀሙ መሆኑን ተጠሪ በአመልካቾች ላይ ባቀረባቸው የወንጀል ክሶች በግልጽ ያሰፈረው ጉዳይ ነው። ከዚህ በተጨማሪ የአንደኛ አመልካቾችን ሂሳብ ለማጣራት የተመደቡት የተጠሪ ምስክሮች አመልካቾችን በየወቅቱ በሂሳብ በግብር ማሳወቂያ ቅጾችን በመሙላት ለግብር አስገቢው መስሪያ ቤት ያሳውቁ እንደነበር ገልፀዋል። ከዚህ አንጻር ሲታይ አመልካቾች በአዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 49 እና በአዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 96 በተደነገገው መሠረት ግብር የማሳወቅ ግዴታቸውን በመተላለፍ ታክስ ባለመክፈል የፈፀሙት ግዙፍ የወንጀል ተግባር የሌለ መሆኑን ተጠሪ ባቀረበው የወንጀል ክስና ማስረጃ የተረጋገጠ ሆኖ አግኝተዋል።
16. አመልካቾች በአዋጅ ቁጥር 285/96 አንቀጽ 49 እና በአዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 96 በተደነገገው መሰረት መንግስትን ለማጭበርበር በማሰብ የማይገባቸውን የታክስ ተመላሽ በመጠየቅ ግዙፍ የወንጀል ተግባር የፈፀሙ መሆናቸውን ተጠሪ በአመልካቾች ላይ ያቀረባቸው የወንጀል ክሶች አይገልጽም። ተጠሪ በአመልካቾች ላይ ያቀረባቸው ምስክሮችም አመልካቾች የማይገባቸውን የታክስ ተመላሽ በመጠየቅ መንግስትን የማጭበርበር ስራ ስለመስራታቸው የሰጡት የምስክርነት ቃል የለም።
17. ተጠሪ አመልካቾች የአዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 49 እና የአዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 96 በመተላለፍ የወንጀል ድርጊት ፈጽመዋል በማለት ክስ ያቀረበው አመልካቾች ከመጋቢት ወር 1999ዓ.ም እስከ ሰኔ 30 ቀን 2001ዓ.ም ድረስ በግምት የተወሰነባቸውን ብር 9,065,577.59 ተጨማሪ እሴት ታክስ ከነመቀጫውና ብር 374,818.81 ዊዝ ሆልዲንግ ታክስ በወቅቱ አልከፈሉም በማለት ነው። እዚህ ላይ መታየት ያለበት አመልካቾች አንደኛ አመልካቾች ያመረተውን የምርት መጠንና ያከናወኑትን ግብይት ከግብይቱ የሰበሰቡትን ገቢ በየወቅቱ ለግብር አስገቢው መስሪያ ቤት ያቀርቡ የነበረ መሆኑ በተጠሪ ክስና ማስረጃ የተገለፀና የተረጋገጠ በሆነበት ሁኔታና አመልካቾች በየወቅቱ ባቀረቡት የግብር ማሳወቂያ ቅጽ በመጀመሪያ አንደኛ ተከሣሽ ዕቃዎችን ሲያስገባ የከፈለው የተጨማሪ እሴት ታክስ እና አንደኛ ተከሣሽ የፋብሪካ የምርት ውጤቱን ሲሸጥ የሰበሰበው ተጨማሪ እሴት ታክስ ተቀናንሰው ባላንሱ ዜሮ መሆኑንና ለመንግስት የሚከፍሉት የግብር ገንዘብ የሌለ መሆኑን በየወሩ መጨረሻ ሲያሳውቁ መኖራቸው በተረጋገጠበት ሁኔታ ኦዲተሮች ሂሳቡን ኦዲት ሲያደርጉ ፋብሪካው በሙሉ አቅሙ ማለትም በሶስት ፈረቃ በወር ሃያ ስድስት ቀናት ሊያመርት ይችላል የሚለውን የህሊና ግምት በመያዝ የወሰኑት ግብር ባለመክፈላቸው በወንጀል የቀረበባቸው ክስ እና የተሰጠባቸው የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሣኔ የአዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 49 እና በአዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 96 እና አንቀጽ 162 መስፈርት የማያሟላ መሆኑን ነው።

18. በአዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 49 እና በአዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 96 ግብር አለመክፈል የወንጀል ተግባር ተደርጎ የተደነገገው ግብር ከፋዬ ለግብር አስገቢው መስሪያ ቤት ባሳወቀና ባልከፈለው ግብርና ግብር አስገቢው መስሪያ ቤት ግብር ከፋዬ የያዛቸውን የሂሳብ ሰነዶችና ማስረጃዎች በተለያዩ ምክንያት በመጣል በግምት በወሰነው ግብር መክከል ልዩነት ሲፈጠር ግብር ከፋዩን በወንጀል ለመጠየቅና ለመቅጣት በማሰብ አይደለም። ይልቁንም መክፈል የሚገባውን የግብር ገንዘብ ላለመክፈል በማሰብና ግብር አስገቢው መስሪያ ቤትም ንብረቶቹን በመያዝና በመሸጥ የግብር ገንዘቡን ገቢ እንዳያደርግ ለማድረግና ግብር ከመክፈል ኃላፊነቱ ለማምለጥ ንብረቶቹን የማሸሽና የመሰወር እና ሌሎች ተመሳሳይነት ያላቸውን ህገወጥ ተግባራት በመፈፀም ግብር ያልከፈለ ግብር ከፋዩን ተጠያቂ ለማድረግ እንደሆነ ይኸ ሰበር ችሎት በተመሳሳይ ጉዳይ በሰበር መዝገብ ቁጥር 53544 በቀን 11/10/02 ዓ.ም አስገዳጅ የሕግ ትርጉም ሰጥቶታል።

19. ከዚህ አንጻር ሲታይ አመልካቾች በየወቅቱ ግብር የመስጠት ግዴታቸውን ሲወጡ ቆይተዋል። አመልካቾች በየወቅቱ ባቀረቡት የሂሳብ ሪፖርት ለመንግስት የሚከፈል ገንዘብ የሌለ መሆኑን ያሳወቁ መሆኑ ተረጋግጧል። ግብር አስገቢው መስሪያ ቤት በወንጀል ክስ የተጠቀሰው የተጨማሪ እሴት ታክስ እና የዊዘ ሆልዲንግ ታክስ ገንዘብ ከአንደኛው አመልካች የሚፈለግ መሆኑን በመወሰን የግብር ውሳኔ ማስታወቂያ ከሰጣቸው በኋላ አመልካቾች በህጉ መሰረት አቤቱታ አቅርበዋል። ከዚህ በኋላ አመልካቾች በግብር አስገቢው መስሪያ ቤት የተወሰነውን ግብር ያልከፈሉት የአንደኛው አመልካች ንብረት በዳሽን ባንክ ዕዳ ምክንያት በመሸጡና የባንክ ዕዳ ተከፍሎ ቀሪ ገንዘብ ባለመኖሩ መሆኑን አንደኛው የተጠሪ ምስክር በስር ፍ/ቤት ባስመዘገበው የምስክርነት ቃል እንደተገለፀ ተረድተዋል።

20. ማናቸውም ሰው የፍታብሄር ዕዳ ለመክፈል ባለመቻሉ ምክንያት በወንጀል ጥፋተኛ ተብሎ እንደማይቀጣ በሲቪልና የፖለቲካ መብቶች ዓለም አቀፍ ስምምነት አንቀጽ 11 ተደንግጓል። ከዚህ አንጻር ሲታይ የአዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 49 እና የአዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 96 ድንጋጌዎችም ከህገ መንግስቱ አንቀጽ 13(2) እና ከላይ ከጠቀስነው ዓለም አቀፍ ድንጋጌ ጋር በማጣጣም ሁኔታ መተርጎምና ተፈጻሚ መሆን ያለባቸው መሆኑን ይህ ሰበር ችሎት በመዝገብ ቁጥር 53544 አስገዳጅ የህግ ትርጉም የሰጠበት ስለሆነ፣ አመልካቾች ግብር አስገቢው መስሪያ ቤት በግምት የወሰነውን የግብር ገንዘብ ለመክፈል ባለመቻላቸው ምክንያት በወንጀል ተጠያቂና ጥፋተኛ ሊባሉ የሚችሉበት የህግ መሰረት የለም። በመሆኑም በህጉ የተደነገጉት መስፈርቶች ሳይሟሉና በወንጀል ህግ አንቀጽ 23 ንዑስ አንቀጽ 2 የተደነገገው የሃሳብና የግዙፍ ተግባር ሁኔታዎች ባልተሟሉበት ሁኔታ የሀዋሳ ከተማ ክፍተኛ ፍርድ ቤትና የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት አመልካችን ህግን በመተላለፍ ግብር ያለመክፈል ወንጀል ፈፅመዋል በማለት የሰጡት የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነዋል።

ው ሳ ኔ

1. በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል የሀዋሳ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በወንጀል መዝገብ ቁጥር 11768 የሰጠው ፍርድ እና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 57769 የሠጠው ትዕዛዝ በወ/መ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 195 ንዑስ አንቀጽ 2(1) ሀ መሰረት ተሸሯል።
2. የበታች ፍርድ ቤቶች የሰጡት የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሳኔ የተሻረ በመሆኑ አንደኛው አመልካች ብር 40,000 (አርባ ሺ ብር) መቀጮ ከመክፈል በነፃ ተሰናብቷል። አንደኛው አመልካች የመቀጮውን ከፍሎ ከሆነ ይመለስለት።
3. የበታች ፍርድ ቤቶች የሠጡት የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሳኔ የተሻረ በመሆኑ ሁለተኛው አመልካች ከእስር እንዲለቀቅ በክፍሉ ማረሚያ ቤት መፍቻ ይፃፍ።

መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሐ/አ